

Date: 21stFebruary-2025

SAHNA NUTQINING MOHIYATI VA AHAMIYATI

Dadaliyev O'tkir, Zokirov Farxod

Respublika musiqa va san'at texnikumi

Annotatsiya: Ushbu maqolada sahna nutqining asosiy xususiyatlari, uning ahamiyati va rivojlantirish usullari haqida so'z boradi. Sahna nutqi aktyorlar, notiqalar va san'at sohasi vakillari uchun muhim bo'lib, u aniq va ta'sirchan bo'lishi kerak. Ushbu maqolada sahna nutqining xususiyatlari, uning ta'siri va rivojlantirish yo'llari batafsil yoritilgan.

Kalit so'zlar: sahna nutqi, aktyorlik san'ati, ovoz boshqaruvi, emotsionallik, diksiya, orfoepiya, teatr, notqlik, ta'sirchan nutq, ovoz mashqlari

Sahna nutqi san'atning ajralmas qismi bo'lib, teatr, kino, televideniye va boshqa sahnaviy chiqishlarda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu nutq aktyorlar, boshlovchilar, notiqalar va san'at sohasi vakillari tomonidan tomoshabinlarga aniq va ta'sirchan tarzda yetkazilishi lozim bo'lgan fikrlar, his-tuyg'ularni ifodalashning asosiy vositasidir.

Sahna nutqining xususiyatlari

1. Aniqlik va tushunarlik – Sahna nutqi aniq va tushunarli bo'lishi kerak. Har bir so'z tomoshabinga yetib borishi uchun talaffuz va ohang to'g'ri bo'lishi lozim.

2. Emotsionallik – Nutq faqat so'zlar to'plami emas, balki hissiyotlar vositasi hamdir. Har bir jumla aktyorning ichki kechinmalari bilan boyitilgan bo'lishi zarur.

3. Tembr va ohang – Sahna nutqida ovozning tembri va ohangi muhim rol o'ynaydi. Aktyor ovoz balandligi, pastligi, ohangdorligi va pauzalar bilan ma'no ifodalaydi.

4. Diqqatni jalb qilish – Nutq tinglovchini o'ziga jalb qilishi, e'tiborini yo'qotmasligi kerak. Bunga ohangdorlik, tana harakatlari va sahna harakati yordam beradi.

5. Nafas nazorati – Sahna nutqida to'g'ri nafas olish muhim hisoblanadi. Bu uzun jumalarni ifodalashda va hissiy jihatdan chuqur nutq qilishda asqatadi.

Sahna nutqining ahamiyati

Sahna nutqi ijodkorlarning tomoshabinlarga o'z maqsad va g'oyalarini yetkazishida muhim rol o'ynaydi. Uning ahamiyatini quyidagicha izohlash mumkin:

- Tinglovchi bilan bog'lanish – To'g'ri nutq tinglovchilar bilan mustahkam aloqa o'rnatishga yordam beradi.

- Obraz yaratish – Aktyorlar uchun sahna nutqi personaj xarakterini ifodalashning eng muhim usullaridan biridir.

- Ta'sirchanlikni oshirish – Nutq orqali sahna asarining chuqur ma'nosi va emotsional ta'siri kuchayadi.

- San'atkorning ishonchliligi – Nutqi chiroyli va ravon bo'lgan aktyor sahnada yanada tabiiy va ishonchli ko'rinadi.

Sahna nutqini rivojlantirish usullari

Date: 21stFebruary-2025

1. Orfoepiya va diksiyaga e'tibor berish – To'g'ri talaffuz va diksiyani rivojlantirish uchun maxsus mashqlar bajarish kerak.
2. She'r va monolog yodlash – Bu usul so'z boyligini oshirishga va nutqni yanada ta'sirchan qilishga yordam beradi.
3. Ovoz mashqlarini bajarish – Ovozni rostlash, uni to'g'ri boshqarish uchun maxsus nafas olish texnikalarini o'rganish lozim.
4. Yuqori darajadagi sahna madaniyatini shakllantirish – O'z ustida ishlash, tajribali aktyorlar va notiqning chiqishlarini tahlil qilish foydalidir.
5. Oyna yoki kamera oldida mashq qilish – O'z nutqini qayta tinglab, xatolarni to'g'rilash orqali rivojlantirish mumkin.

Xulosa

Sahna nutqi san'atning jozibador va ta'sirchan bo'lishini ta'minlaydigan asosiy omillardan biridir. U aktyor yoki notiqning tomoshabinlar bilan muloqotini mustahkamlashga, sahnaviy chiqishlarning ta'sirchanligini oshirishga va ifodaviyligiga xizmat qiladi. Shu sababli, sahna nutqini o'rganish va takomillashtirish har bir san'atkorning ustuvor vazifalaridan biri bo'lishi kerak.

ADABIYOTLAR:

1. Abdulxoliqov A. "Nutq madaniyati va notiqlik san'ati" – Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi, 2018.
2. Karimov O. "Teatr va sahna san'ati asoslari" – Toshkent: San'at, 2020.
3. Xolmirzayev N. "Aktyorlik mahorati" – Toshkent: Akademya, 2019.
4. Mamatqulov S. "Notiqlik san'ati va ta'sirchan nutq" – Toshkent: O'zbekiston nashriyoti, 2021.
5. Poyonov U. "Nutq texnikasi va ovoz boshqaruvi" – Samarqand: Ilm-fan, 201

